



LIETUVOS
DIDŽIOSIOS
KUNIGAIKŠTIJOS
ISTORIJOS IR
TRADICIJOS
FENOMENAI:
TAUTŲ ATMINTIES
VIETOS



Vilniaus
universiteto
leidykla

LIETUVOS
DIDŽIOSIOS
KUNIGAİKŠTIJOS
ISTORIJS IR
TRADICIJOS
FENOMENAI:
TAUTŲ ATMINTIES
VIETOS

LIETUVOS
DIDŽIOSIOS
KUNIGAIKŠTIJOS
ISTORIJOS IR
TRADICIJOS
FENOMENAI:
TAUTŲ ATMINTIES
VIETOS



Vilniaus universiteto leidykla

VILNIUS

2013

UDK 947.45.02/.04
Li232

Specialusis „Lietuvos istorijos studijų“ leidinys (t. 9)

Leidinį sudarė:

Prof. Alfredas Bumblauskas (ats. redaktorius)

Doc. Grigorijus Potašenko

Lietuvių kalbos redaktorė

Gražina Indrišiūnienė

Recenzentai:

Prof. Alvydas Nikžentaitis (Lietuvos istorijos institutas)

Prof. Šarūnas Liekis (Vytauto Didžiojo universitetas)

Straipsnių rinkinys parengtas mokslo tyrimų projekto
„Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos tradicija, vaizdinys
ir modernūs tapatumai“ metu.

Projektą finansavo Lietuvos mokslo taryba,
sutarties Nr. VAT-19/2010.

Leidinyje apsvaistytas ir rekomenduotas spaudai
Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto tarybos
(2013 m. gegužės 21 d., protokolas Nr. 4)

ISSN 1822-4016
ISBN 978-609-459-221-8

© Straipsnių autoriai, 2013
© Vilniaus universitetas, 2013

Redaktorių kolegija (Editorial Board)

Vyriausiasis redaktorius (Editor-in-Chief)

Prof. dr. *Alfredas Bumblauskas* – Vilniaus Universitetas (Istorija 05 H)
Vilnius University (History 05 H)

Atsakingasis sekretorius (Executive Secretary)

Doc. dr. *Sigitas Jegelevičius* – Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)
Vilnius University (History 05 H)

Nariai (Editors):

Prof. dr. *Zenonas Butkus* – Vilniaus Universitetas (Istorija 05 H)
Vilnius University (History 05 H)

Prof. habil. dr. *Bogusław Dybaś* – Torunės Mikalojaus Koperniko Universitetas
Lenkijos mokslų akademijos tyrimų centras Vienoje
Nicolaus Copernicus University, Toruń / Scientific
Centre of the Polish Academy of Sciences in Vienna
(History 05 H)

Prof. habil. dr. *Sven Ekdahl* – Geteborgo Universitetas, Švedija (Istorija 05 H)
Göteborg University, Sweden (History 05 H)

Prof. dr. *Robert Frost* – Aberdyno universitetas, Jungtinė Karalystė (Istorija 05 H)
University of Aberdeen, United Kingdom (History 05 H)

Prof. habil. dr. *Edvardas Gudavičius* – Vilniaus universitetas (Istorija 05 H)
Vilnius University (History 05 H)

Dr. *Magnus Ilmjärv* – Talino universitetas Estija (Istorija 05 H)
Tallinn University, Estonia (History 05 H)

Prof. habil. dr. *Anatolij J. Ivanov* – Rusijos mokslų akademijos Rusijos istorijos institutas,
Rusija (Istorija 05 H)
Institute of Russian History, Russian Academy
of Sciences (History 05 H)

Dr. *Michail M. Krom* – Sankt Peterburgo Europos Universitetas, Rusija (Istorija 05 H)
European University at St. Petersburg, Russia (History 05 H)

Prof. habil. dr. *Zenonas Norkus* – Vilniaus Universitetas (Sociologija 05 S)
Vilnius University (Sociology 05 S)

Prof. dr. *Rimvydas Petrauskas* – Vilniaus Universitetas (Istorija 05 H)
Vilnius University (History 05 H)

Dr. *Darius Staliūnas* – Lietuvos istorijos institutas (Istorija 05 H)
Institute of Lithuanian History (History 05 H)

Doc. dr. *Gintautas Vėlius* – Vilniaus Universitetas (Istorija 05 H)
Vilnius University (History 05 H)

Dokt. *Marius Ėmužis* – sekretorius, Vilniaus Universitetas
secretary, Vilnius University

Redakcijos adresas (Address):

Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas
(Vilnius University, Faculty of History)
Universiteto g. 7, LT-01513 Vilnius, Lithuania
El. paštas (e-mail): janina.leonienne@if.vu.lt
<http://www.lis.lt>

TURINYS

Pratarmė 9

I LIETUVOS DIDŽIOJI KUNIGAIKŠTIJA – TAUTŲ ATMINTIES VIETA

Alfredas Bumblauskas. Lietuvos Didžioji Kunigaikštija – tautų atminties vieta: nuo istoriografinio mandagumo prie Septynknygės idėjos 17

Ryšard Gaidis. Lietuvos Didžioji Kunigaikštija kaip atminties vieta: Liudviko Abramovičiaus ir Juzefo Mackievičiaus atvejai 45

II LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTIJOS ISTORIJOS FENOMENAI IR KULTŪROS ĮVAIROVĖ

Sergejus Temčinas. Pirmoji Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštijoje lietuviškai spausdinta (katalikiška) knyga: hipotetinis 1585 metų ar Mikalojaus Daukšos 1595 metų katekizmas? 61

Józef Maroszek. Wilno jako Slavia orthodoxa czy Slavia unita w dziejach Wielkiego Księstwa Litewskiego do 1569 r. 81

Дмитрій Ващук. Водле обычая права земскаго: некоторые аспекты правовой культуры украинской элиты Великого княжества Литовского в достатутный период 93

III KAZOKIJA KAIP LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTIJOS ATMINTIES VIETA

Игорь Марзалюк. Казаки в белорусской исторической традиции и коллективной памяти 109

Борис Черкас. Казачество Великого княжества Литовского (конец XV в. – 1569 гг.): социальный портрет 123

Валерий Степанков. Великое княжество Литовское в политическом сознании украинского казачества середины XVII в.: постановка проблемы 135

Miroslaw Nagielski. Wkład militarny Wielkiego Księstwa Litewskiego w dobie walk z powstaniem kozackim B. Chmielnickiego w 1648–1651 151

IV LIETUVOS DIDŽIOSIOS KUNIGAIKŠTIJOS TRADICIJA XIX–XXI AMŽIAUS PRADŽIOS ISTORINĖJE ATMINTYJE

Rimantas Miknys, Darius Staliūnas. Lenkų ir lietuvių konfliktas XIX amžiaus pabaigoje–XX amžiaus pradžioje: senų koncepcijų atgimimas 173

Leszek Zasztowt. „Zapomniane” Wielkie Księstwo Litewskie – kilka krytycznych uwag na temat przyczyn regresu pojęcia w historiografii polskiej XIX i XX wieku 185

Александр Смоленчук. Великое княжество Литовское и «Русь» в концепции краёвности Романа Скирмунта (1868–1939) 197

Aurimas Švedas. Nepriklausomos Lietuvos kinematografas ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos istorija. Kas būtų, jeigu?.. 209

V PROJEKTO IR KONFERENCIJOS ATGARSIAI

Leszek Zasztowt. Fenomeny dziejów i tradycji Wielkiego Księstwa Litewskiego: Miejsca pamięci narodów, międzynarodowa konferencja w Wilnie 15–16 listopada 2012 r. 229

Ryšard Gaidis. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštijos paveldo ir atminties aktualumas (konferenciją prisimenant) 239

Summaries 249

Tekstų autoriai 259

P RIEDAS (ŽR. ĮKLIJĄ)

Lietuvos Didžioji Kunigaikštija ir jos fenomenai – modernių tautų atminties vietos (idėjų sąrašas)